

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ім. Івана Боберського

Кафедра хореографії та мистецтвознавства

**СТРУКТУРА ТА РІВНІ СКЛАДНОСТІ УРОКУ НАРОДНО-
СЦЕНІЧНОГО ТАНЦЮ**
**З дисципліни «Методика викладання хореографічних дисциплін у вищих
навчальних закладах»**
(тези лекції для студентів V-IV курсу)
Рівень вищої освіти – другий магістерський
Спеціальність 024 Хореографія)

Склала : викладач кафедри хореографії
та мистецтвознавства

Токар Т.В.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії та
мистецтвознавства

Протокол № 1 від «31» серпня 2022 р.

Зав. кафедри: проф., к.п.н. _____ Сосіна В. Ю.

Львів 2022

План

1. Особливість предмету «Народно-сценічний танець».
2. Побудова уроку народно-сценічного танцю.
3. Система навчання народно-сценічного танцю Т.С.Ткаченко.

Особливість предмету «Народно-сценічний танець» – в організаційному та методичному осмисленні найрізноманітніших елементів народних танців та їх використання у формуванні виконавця при навчанні. Предмет передбачає освоєння техніки виконання народного танцю, емоційного розвитку виразності акторських даних, знайомить із музичною культурою того чи іншого народу. У процесі навчання досягається пластична рухливість майбутнього виконавця народно-сценічного танцю, володіння різноманітними координаційними прийомами виконання рухів народно-сценічного танцю. Природно, перше місце у кожного народу займає його рідний танець, включений у програму навчання майбутнього танцівника в більшому обсязі, ніж інші. Практичне освоєння і передача традицій національної школи танцю відбувається при вивченні його виконання. Кожен національний танець – це в певному сенсі школа. Наприклад, школа індійського танцю, іспанського. Кожна школа містить у собі декілька курсів: урок танцю (техніка і манера виконання), вивчення фольклорних варіантів, імпровізація й освоєння репертуару відомих танцювальних колективів. Кожна з цих складових має свої завдання, але головна з них – прищепити любов і справжній інтерес до певної національної танцювальної культури. Вивчення народно-сценічних танців, із різними за характером ритмами і манерою виконання дає майбутнім виконавцям можливість придбати потрібну техніку виконання, збагатити творчу фантазію, розвинути координацію рухів, музикальність і відчуття ритму, проявити свій акторський темперамент, органічно відчувати себе на сцені. Велике значення для засвоєння практичних навичок з народно-сценічного танцю має правильна побудова уроку, який, зазвичай, складається з трьох частин:

1. Екзерсис біля станка.
2. Вивчення рухів танців різних народів, особливостей характеру та манери їх виконання.

3. Вивчення танцювальних комбінацій та етюдів, цілісних хореографічних номерів. Приступаючи до побудови уроку народно-сценічного танцю, викладач повинен чітко з'ясувати і сформулювати завдання, які він ставить перед собою в процесі роботи зі студентами. Повинна бути методично цілеспрямована лінія всього процесу навчання, а не стихійно побудовані уроки. Кожен урок біля станка чи посеред зали повинен відповідати конкретному завданню на певному етапі підготовки виконавця народно-сценічного танцю.

Exersise – важлива частина уроку народно-сценічного танцю, завдання якого – постановка корпусу, ніг, рук, голови, вивчення специфічних вправ тренажу, які сприяють розвитку кістковом'язового апарату, рухливості в суглобах, зміцненню та еластичності зв'язок; відпрацювання техніки ніг,

ритмічної чіткості рухів, гнучкості спини, координації всіх частин тіла; тренування та витривалості дихання. Вправи біля станка розвивають у виконавців виразність, танцювальність, відточеність поз, прищеплюють відчуття характерних особливостей танцювальної культури того чи іншого народу, готують до вивчення рухів і танцювальних етюдів посеред зали [10, с. 619].

У міру засвоєння елементів exercise, комбінації ускладнюються роботою рук та корпусу, танцювальними рухами різних народностей, поєднанням кількох видів одного руху. Виконавці повинні передавати особливості національного характеру певного народу, інакше це призводить до формального виконання рухів. Заняття посеред зали починаються з вивчення різноманітних ходів по колу, port de bras (вправи для розвитку координації рук, корпусу, голови, гнучкості спини) у характері того чи іншого танцю. Забарвлена в означений характер, вправа втрачає ознаку безпредметного тренування. Тут можуть бути використані повільні частини молдавських, угорських, циганських, іспанських танців. Пізніше в роботу включаються різноманітні повороти та обертання в позах, розтяжки, перегинання, м'які та плавні виймання ніг [4, с. 25]. Далі вивчають окремі рухи танців різних народів (вистукування, присядки, оберти, колупалочки, «вірьовочки», «голубці» тощо), звертаючи увагу на техніку їх виконання, особливості характеру та манери. Після засвоєння суті цих рухів, їх поєднують у різноманітні комбінації, зберігаючи характерні особливості того чи іншого народного танцю. Тут велике значення має імпровізаційний хист керівника-хореографа, який повинен розвивати творчу уяву своїх виконавців, їхні художні смаки, загальну культуру, виконавську майстерність.

Робота над етюдами – заключний етап уроку народно-сценічного танцю. Комбінуючи рухи різних народно-сценічних або академічних танців, педагог створює етюди, завданням яких є оволодіння технікою, манерою, характером виконання, вміння передавати національний колорит. Етюди посеред зали готують виконавців до сценічної діяльності, поєднуючи в собі складні за технікою виконання рухи з акторською майстерністю. Торкаючись принципу побудови етюдів, необхідно відзначити, що на початковому етапі вивчаються етюди з невеликою кількістю рухів, із збереженням точного ритмічного малюнка, характеру та манери виконання. У міру росту виконавської майстерності танцівників, етюдна робота ускладнюється за її технічними та характерними показниками. Перед виконавцями ставляться нові завдання: спільність малюнку, відчуття партнерів, зберігання ліній, єдності та схожості рухів. Відповідно ускладнюється і акторське завдання. Етюди збільшуються за рахунок кількості рухів та композиційних перебудов, музичний супровід урізноманітнюється змінами темпу та ритмічного малюнку.

Можливі два варіанти побудови етюдів.

Перший – точне відтворення того чи іншого народного танцю, другий – етюди, створені на основі академічних (характерних) танців із балетних спектаклів. Принципово недопустимо змішувати риси народних та характерних танців в одному етюді. Необхідно твердо засвоїти поняття умовності пластичного малюнку академічних танців, їх відмінності від народних рухів і танців. Характерні танці сприяють вихованню культури тіла, технічної

віртуозності та виразності танцю, прищеплюють благородну, академічну манеру виконання. Прикладами характерних танців є мазурка, чардаш, іспанський танець з балету Чайковського «Лебедине озеро», танці з опери Глінки «Іван Сусанін», половецькі танці з опери Бородіна «Князь Ігор». Етюди, створені на основі народних танців, знайомлять виконавців із характером та національним колоритом танцювальної культури того чи іншого народу, специфікою виконання рухів у їх незмінному вигляді. Важливу розвиваючу і виховну функцію під час навчання має процес засвоєння термінології народно-сценічного танцю. Термінологія (від лат. *Terminus* – кордон, межа і грец. *Logos* – вчення) – спеціальна мова, сукупність спеціальних і штучних знаків, що вживаються в науці чи в мистецтві. На жаль, доводиться констатувати, що в нашій країні немає спеціального словника термінів народно-сценічного танцю, стандартизації в описі певних положень і рухів народно-сценічного танцю. Вивчення матеріалів із методики викладання народно-сценічного танцю виявило відсутність єдності у вживанні термінів у роботах вітчизняних авторів. Так, низка важливих і широко поширених термінів має кілька значень і вживається для позначення різних рухів.

Великий внесок у розвиток і утвердження на практиці системи навчання та виховання виконавців народно-сценічного танцю внесла Т. С. Ткаченко [10]. Вона значно розширила і систематизувала вправи уроку народного танцю, застосувала нові назви. Її урок починався з системи вправ біля станка, де послідовно розігрівалися різні групи м'язів, що готувало до виконання танцювальних комбінацій і танців на середині зали. Чергувалися вправи з ненапруженою стопою і напруженою, різкі уривчасті – з м'якими. Усі вправи біля станка виконувалися в порядку зростання складності. Після екзерсису біля станка урок тривав на середині зали. На своїх заняттях Т. С. Ткаченко завжди прагнула домогтися точності і чіткості кожного руху, поліпшити технічний бік танцю, вимагала від своїх учнів розуміння стилю, характеру кожного танцю. Вона підкреслювала, що вчитель повинен знайомити учнів з історією, побутом та національною культурою народу, що без інтересу до народної творчості учні не зможуть правильно передати характерні особливості досліджуваного танцю. Важливим моментом Т. С. Ткаченко вважала дотримання чистоти стилю досліджуваного танцю, тому своїх учнів вона завжди оберігала від змішання стилів, від надуманих рухів, які не мають з певним танцем нічого спільного. Т. С. Ткаченко завжди наголошувала, що танець – це душа народу, і виконавцю народних танців необхідне власне до нього ставлення, яскраве емоційне вираження. Ця система навчання народно-сценічного танцю зараз найбільш традиційна. У такому напрямі працюють багато викладачів, привносячи у специфіку викладання свої риси, індивідуальність і бачення кінцевого результату. Так, у 1966 р. опубліковано навчально-методичний посібник з народно-характерного танцю А. Н. Блатова. У 1972 р. видано книгу Н. Стуколкіної «Чотири екзерсиси»; у 1976 р. К. Зацепіна, А. Клімов, К. Ріхтер, Н. Товста, Ф. Фарманянц у співавторстві опублікували 1-у частину навчально-методичного посібника для середніх та вищих навчальних закладів мистецтв та культури «Народно-сценічний танець». У 1983 і 1984 рр. видано дві частини книги А. А. Борзова «Танці народів СРСР». Надалі випущено досить багато посібників з описом народних танців. Це книги таких авторів, як К. Василенко,

Г. Власенко, Є. Зайцев, Н. Заїкін, Р. Карімова, А. Клімов, М. Мурашко, Н. Надєждіна, Н. Тарасова, Т. Ткаченко, В. Уральська, Т. Устинова і багатьох інших. Процес подальшого вдосконалення методики викладання народно-сценічного танцю продовжується і сьогодні. Отже, народно-сценічний танець займає важливе місце в системі професійної хореографічної освіти. Вивчення народно-сценічного танцю потребує глибокого та всебічного підходу, використання різноманітних методів і методик, дотримання всіх принципів та правил побудови уроку. У сукупності з іншими спеціальними предметами народно-сценічний танець сприяє підготовці фахівців-хореографів та є одним з основних чинників збереження та розвитку народного хореографічного мистецтва.

Використана література

- 1.. Голдрич О. Хореографія / О.Голдрич. – Львів, 2003. – 160 с
2. Колногузенко Б. Види мистецтва хореографії: метод.посібник для підготовки бакалаврів та спеціалістів за фахом «Хореографія» / Б. Колногузенко. – Х.: ХДАК, 2009.– 140 с.
3. Ушинський К. Вибрані педагогічні твори : у 2-х томах / К.Ушинський. – К. : Рад. шк., 1983. – Т. 1.